

**Ilona
Jánky**

pianist

Olika konstnärliga villkor

(in English page 7)

En framgångsrik svensk musiker sa till mig en gång: "Det som SKA fram KOMMER fram!" Det är ganska lätt att kosta på sig ett sådant påstående då man "lyckats", haft de bästa förutsättningar, verktyg och kontakter, för att inte tala om god mat, bekvämt boende och social välfärd.

I Transylvanien/Rumänien under perioden 1965 till 1982, då denna CDs inspelningar gjordes, rådde isolation och svåra förhållanden av främst politiska skäl. Konstnärer hade begränsade möjligheter att resa, musiker att få tag på instrument av professionell kvalitet eller ens få tag i noter. Många gånger spelade man från ärvda handavskrifter, många gånger var musikverktygen bristfälliga, saknade strängar eller hade trasig mekanik. Ofta tvangs musikerna mitt i vintern öva och konsrtera i ouppvärmade lokaler, eftersom gas eller ved saknades. Men kulturen var mycket viktig för folket!

Jag säger inte detta för att måla upp en patetisk bild av "det fattiga, förtryckta öst", utan för att ge relief till de villkor som **Ilona Jánky Práda** verkade under, både vid utbildningen och senare som mycket aktiv konsertpianist. Utbildningen var högklassig men instrumenten ofta så dåliga att en svensk musikhögskolestudent skulle vägrat att ens titta på dem. (Många bortskämda musiker i väst, som kunnat välja VILKEN Steinway de skulle öva på, lyckades trots detta bli ganska hyggliga musiker.)

Men hur **Ilona Jánky Práda** och hennes studiekamrater lyckats nå sin enormt höga konstnärliga nivå trots allt annat än förspända villkor, är ett mirakel. De inspelningar som vi kan höra på denna dubbel-CD är alla konsertupptagningar (utan korrigeringar och Glenn Gouldska eviga finputsningar i studio), ofta på usla instrument, inspelade på för hundrade gången återanvända, nedslitna band, men med energi, briljant spelteknik och en vilja att UTTRYCKA, att låta MUSIKEN stå i centrum, inte väja för ett eller annat felslag (10.000 andra toner satt ju faktiskt som en smäck!), utan ge sin själ i framförandet inför sina många gånger av livet och landsstyret hunsade landsmän och kollegor. Musiken och kulturen blev ett sätt att överleva, folk gick verkligen på konsert och teater, och detta ger på så sätt devisen "Det som SKA fram KOMMER fram!" en helt annan och djupare innebörd.

Dessa inspelningar är hämtade just från slitna och mycket skadade rullband och är varligt bearbetade digitalt, så att brus och missljud dämpats. Jag har också försökt återskapa "förlorade" frekvenser i pianoklangen genom filtrering. I några fall har jag också lagt till ett rumseko för att göra musik och framförande mer rättvisa. Inspe­lingarna är mest från 70-talet, men gjorda under helt andra villkor än i vårt svenska 70-tal. I ett fall har bandspelaren gått med fel hastighet (Brahms) och jag har digitalt försökt komma så nära originaltonarten som möjligt utan att förvanska ljudet alltför mycket. På några ställen (främst i Prokofjev) saknas enstaka takter, eller kortare partier, beroende på att originalbanden varit så trasiga att ljudet inte gått att rädda. Jag har då valt att klippa bort detta och har sedan klippt samman musiken i ett löpande flöde på lämpliga taktslag. Förhoppningsvis kan Pianomusikkonässörer och de döda tonsättarna överse med detta.

Stellan Sagvik, CD-producent

*(Bilden till vänster: Ilona Jánky Práda 1972, spelandes CDns Prokofjev på en stor Petrov-flygel
The photo to the left: Ilona Jánky Práda in 1972, playing this CD's Prokofiev on a Grand Petrov)*

Iiona Jänky Práda

är född i Transylvanien, Rumänien i den lilla staden Brad i en ungersk familj. Som litet barn vid 6 års ålder började hon spela piano på hemmaplan men snart visade det sig att hon hade vuxit ur den lilla staden och vid 11 års ålder hon är på väg till Transylvaniens kulturella huvudstad Cluj (Kolozsvár, Klausenburg) för att fortsätta skolgången och ett mycket seriosa pianospel, som redan då visade sig vara hennes livs kärlek. Denna kärlek växte sedan till en stor passion med allt vad ordet innebär: hängivenhet, talamod och inre skönhet.

1952 kommer hon in som en självklarhet till Cluj Musikhögskola och 1957 med mycket kunskap i sin bagage avslutar hon sina studier hos pedagogen Elisa Cloian som var representant för den franska Cortot-skolan. Men det här är bara början på ett långt, uthålligt, livsarbete som i grunden har en tjänst vid Musikhögskolan som pianopedagog, ackompanjör och kammarmusikpartner. Hennes följsamhet, musikalitet och precision i samarbete med andra musiker gör att hon blir mer och mer eftertraktad som kammarmusiker. 1961 definieras hennes karriär på ett mycket positivt sätt då hon deltar med gott resultat i den internationella tävlingen "George Enescu". Detta öppnar dörren till en solistisk karriär. Två år tillåt inte de svåra förhållanden som rådde i landet den mer omfattande internationella karriär som hon var lämpad för.

Hon har genom åren blivit en av de mest kända och erkända pedagogerna i landet och har rykte om sig att kunna lösa alla problem som förekommer i en inlärningsprocess. Karakteristiskt för henne är en underbar pianoklang som är mjuk i kanten och tyllig, med djupt innehåll. Hon är känd för att kunna transplantera den klangen till, och samtidigt få fram den individuella klangen hos, sina lärjungar.

Hennes intress för ny musik har blivit fram med åren genom att hon samarbetat med tonsättarkolleger som i sin tur har blivit inspirerade av hennes spel. Trots en hjärmbldning 1999, som förlamade henne under ett år, är Iiona Jänky Práda idag återställd, fortfarande aktiv och ser fram emot nya musikaliska projekt. Hon har också nyligen bland annat spelat i en CD tillsammans med sin dotter, flöjisten Kinga Práda. (nosag records CD082) och planerar också en CD med verk av Mozart.

Ilona Jánky Práda 1983, i hemmet i Cluj-Napoca/Kolozsvár, Transilvianien
Ilona Jánky Práda in 1983, in her home in Cluj-Napoca/Kolozsvár, Transilvania

Different artistic conditions

(translation: George Kentros)

A successful Swedish musician once said to me, "What SHOULD be heard WILL be heard!" It is rather easy to make such a statement when one is "successful" and has had the best conditions, tools, and contacts, not to mention good food, comfortable living conditions, and social welfare.

In Transylvania/Romania during the period from 1965 to 1982, when the recordings on this CD were made, isolation and difficult conditions reigned, mostly for political reasons. Artists had limited possibilities for travel; musicians had trouble finding instruments of professional quality, or even sheet music. Often, one played from inherited handwritten copies; many times, the musical tools were wanting, missing strings, or had broken mechanics. Often, the musicians were forced to practice and perform in unheated locales in winter, since gas or wood was nonexistent. But the arts were very important to the people!

I am not saying this to paint a pathetic picture of "the poor, repressed Eastern bloc," but rather to provide a background to the conditions under which **Ilona Jánky Práda** worked, both during her studies and, later, as an extremely active concert pianist. The level of education was of a high class, but the instruments were often so poor that a Swedish conservatory student of today would refuse to even look at them. *(Many spoiled Western musicians, who have been allowed to choose WHICH Steinway they would practice on, managed in spite of this to become pretty good musicians.)*

But the way in which **Ilona Jánky Práda** and her classmates succeeded in attaining their high level of artistry in spite of their difficult circumstances is nothing short of a miracle. The recordings that we can hear on this double CD are all from concerts (without editing and Glenn Gouldish fine-tuning in the studio), often on terrible instruments, recorded on worn tape that was being reused for the hundredth time, but with an energy, brilliant technique, and a will to EXPRESS, to let the MUSIC take center stage, not worry about a wrong note or two (the other 10000 notes were right!), but rather to give their souls to the performance before their audience, which consisted of countrymen and colleagues who had many times been broken by life and their regime. Music and the arts became a way of surviving, people really went to concerts and to the theatre, and this, in a way, gives the phrase "What SHOULD be heard WILL be heard!" a new and deeper meaning.

These recordings are taken from worn and very damaged tapes, and have been carefully reworked digitally so that static and background noise has been minimized. I have also attempted to recreate "lost" frequencies in the piano sound through filtering. In some

cases, I have added ambience to do the music and performances more justice. The recordings are mostly from the 1970s, but made under quite different conditions than those in Sweden's 1970s. In one case (Brahms), the tape recorder recorded at the wrong speed, and I have attempted to come as close to the original key as possible without affecting the sound too much. In some places (mostly in the Prokofjev) some measures or shorter sections are missing because the original tapes were impossible to save. I have instead chosen to clip out these sections, and have then pasted the music together in a steady stream on appropriate beats. Hopefully, connoisseurs of piano music and the dead composers will forgive this.

Stellan Sagvik, CD-producer

Ilona Jánky Práda

Ilona Jánky Práda was born to a Hungarian family in Transylvania, Rumania, in the small town of Brad. As a child of 6, she began playing the piano at home, but it was soon apparent that she had grown out of her little town, so at 11 she went to Transylvania's cultural capital, Cluj (Hungarian name *Kolozsvár*, German name *Klausenburg*), to continue her education and begin playing the piano, which had already shown itself to be her first love, much more seriously. This love grew into a passion and all that the word entails: dedication, patience, and inner beauty. In 1952 she was easily accepted to the conservatory in Cluj, and in 1957, she finished her studies with Elisa Ciolan, a representative of the French Cortot school. But this is only the beginning of a long, tenacious life's work, which is built around her position at the conservatory as a piano pedagogue, accompanist, and musical partner. Her sensitivity, musicality, and precision in collaboration with other musicians made her more and more in demand as a chamber musician. In 1961, her career was defined in a very positive way when she participated in the international "George Enescu" competition with good results. This opened the door for a solo career. Unfortunately, the difficult conditions that reigned in her country did not allow for the more extensive international career that she deserved. She has through the years become one of the most well known and respected teachers in her country, and is reputed to be able to solve any problems that come up during a learning process. Her primary characteristic is a wonderful piano tone, which is soft and full, with deep substance. She is known for the ability to transplant that tone to her students, while allowing them to keep their individual timbres. Her interest for new music has grown with the years through her work with composer colleagues who in turn have been inspired by her playing. In spite of a brain hemorrhage in 1999 that paralyzed her for a year ***Ilona Jánky Práda*** is in good health today, still active, and looking forward to new musical projects. She has among other things also recently recorded a CD together with her daughter, the flautist Kinga Práda (nosag records CD082), and is planning a recording with works by Mozart.

CD 1: (78'52)

Bach:	Italian Concerto (recorded 1965)	12'53
	1 Allegro	3'45
	2 Andante	5'31
	3 Presto	3'36
Brahms:	Sonata F minor, Op 5 (recorded 1979)	35'42
	4 Allegro maestoso	9'22
	5 Andante espressivo	11'11
	6 Scherzo - Allegro energico	4'17
	7 Intermezzo - Andante molto sostenuto	3'41
	8 Allegro moderato ma rubato	7'10
Schumann:	Sonata F#minor, Op 11 (recorded 1982)	30'14
	9 Introduzione - un poco Adagio - Allegro vivace	10'08
	10 Aria	3'17
	11 Scherzo e Intermezzo Allegro	4'41
	12 Finale - Allegro un poco maestoso	12'06

CD 2: (77'55)

Chopin:	Sonata B minor, Op 58 (recorded 1977)	26'36
	1 Allegro maestoso	9'02
	2 Scherzo - Molto vivace	2'58
	3 Largo	9'08
	4 Finale - Presto, ma non tanto	5'27
	5 Ballade G (recorded 1977)	9'17
	6 Ballade F (recorded 1979)	7'31
	7 Ballade Ab (recorded 1979)	7'07
Prokofjev:	Sonata No8 Bb, Op 84 (recorded 1972)	27'22
	8 Andante dolce	13'08
	9 Andante sognando	4'35
	10 Vivace	9'38

CD 1: (78'52)

- 1-3 Bach: Italian Concerto (recorded 1965) 12'53
4-8 Brahms: Sonata F minor, Op 5 (recorded 1979) 35'42
9-12 Schumann: Sonata F#minor, Op 11 (recorded 1982) 30'14

CD 2: (77'55)

- 1-4 Chopin: Sonata B minor, Op 58 (recorded 1977) 26'36
5 Ballade G (recorded 1977) 9'17
6 Ballade F (recorded 1979) 7'31
7 Ballade Ab (recorded 1979) 7'07
8-10 Prokofjev: Sonata in Bb, Op 84 (recorded 1972) 27'22

Ilona Jánky Práda

pianist Concert recordings 1965-1982

nosag records

nosag CD 2081

WOMAN RECORDS CO

Ilona Jánky Práda

pianist

Schumann, Chopin,
Prokofjev, Bach
& Brahms

Concert recordings
1965-1982

nosag records

nosag CD 2081
www.nosag.se

2CDs
156 min
durata

distr. cda tel +46 8 442 11 33